

Intieme terreur

valente⁷



Kader

Project Intieme terreur 2021 - 2023 – opdracht VWS / GHNT

3 producten



- factsheet
- training voor professionals
- bescherming- en zorgarrangement voor de VrouwenOpvang

Samenwerking Sterk Huis, Fier

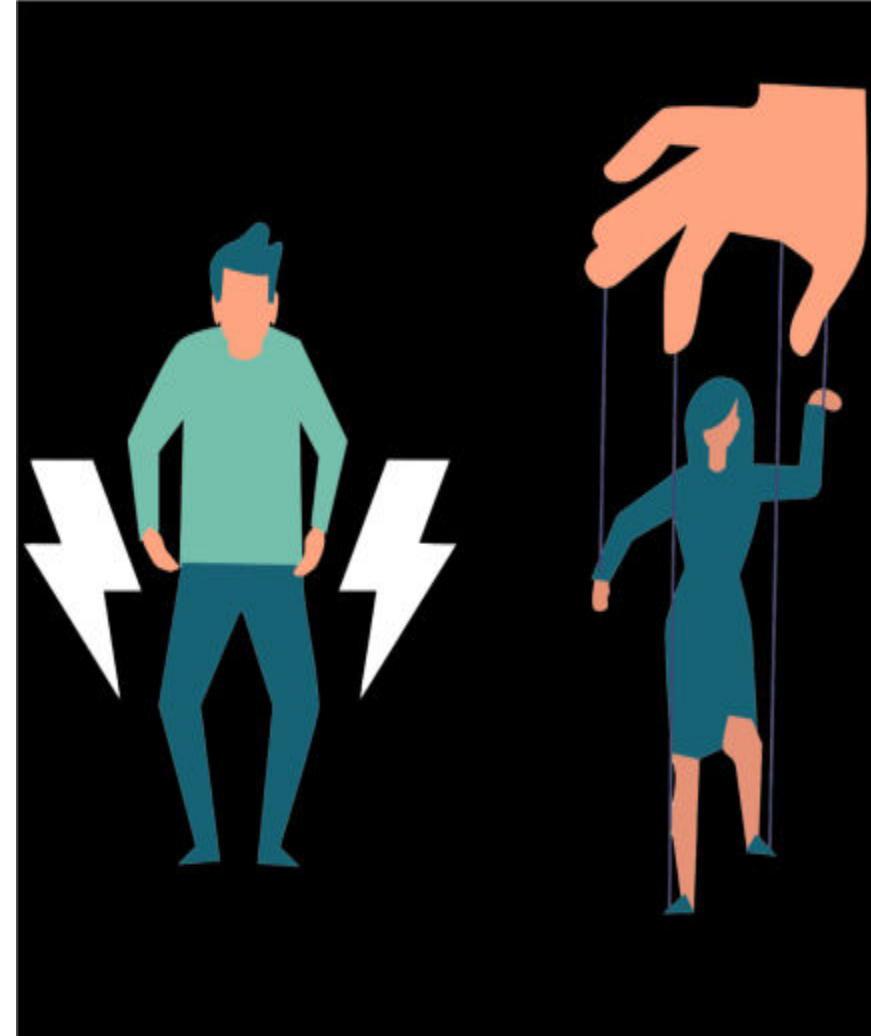
met European Family Justice Center Alliance (EFJCA) en Filomena



Wat is intieme terreur?

- Ernstige vorm van partnergeweld gekenmerkt door een patroon van **controle en dwang**
- Uitingen: isoleren, vernederen, intimideren van de partner / ernstig fysiek geweld / seksueel geweld / controle van de financiën en dreigementen (tegen het slachtoffer, de kinderen of huisdieren)
- Veelal gepleegd door mannen. Maar we zien ook patronen met vrl. plegers en Intieme terreur naar kinderen

www.hetverdwenenzelf.nl



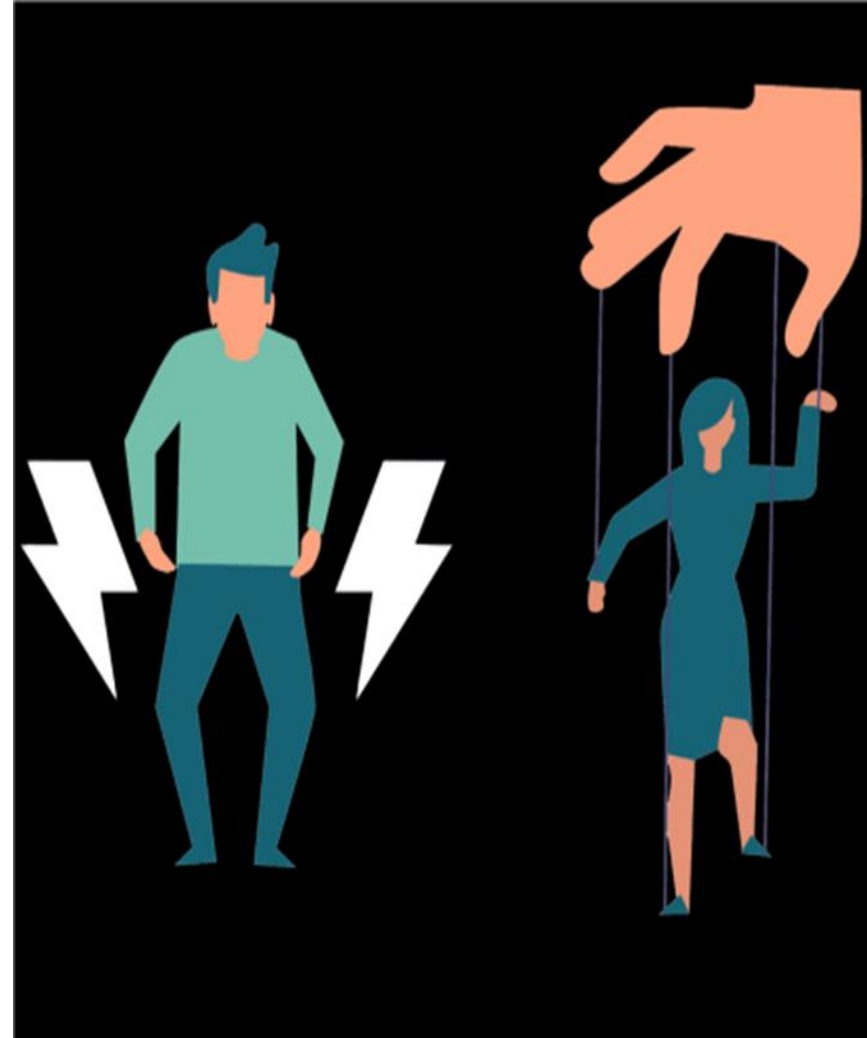
- Proces waarin de afhankelijkheid wordt vergroot en weerbaarheid wordt ondermijnd
- -> sprake van een continue dreiging, waardoor het slachtoffer in angst leeft en waar ook de kinderen onder lijden
- Het gaat niet alleen om gedragingen, maar veeleer om **een continu proces** waarbij inbreuk gemaakt wordt op persoonlijke en vrijheidsrechten -> zie niet alleen het incident maar het hele proces/tijdlijn!
- Hoog risico op fysieke en psychische schade en zelfs fatale afloop



Macht en onmacht

Met grote impact op slachtoffers
en op kinderen!

- Zie film Timekeeper [Timekeeper - Inner Eye Productions](#)



Wat zien we?



- Verregaande controle en vergroten afhankelijkheid
- Diversiteit aan online en offline geweld

-dwang, bedreigen, kleineren, intimideren, manipuleren, gaslighting

-beperking slachtoffers in bewegingsvrijheid, controlerend en vrijheidsbeperkend gedrag, isoleren, (huidige digitale manieren van controle)

-fysiek geweld

-seksueel geweld en seksuele jaloezie

- **Willekeurig** geweld en escalerend geweld, maar dit hoeft niet (eenmalige ernstige dreiging kan genoeg zijn)
- **Geweld en controle stoppen (júist) niet met weggaan of opname veilige opvang (stalking)**
- Bondgenootschap door pleger met anderen (familieleden, hulpverleners) met het doel de partner in diskrediet te brengen dossier opbouwen
- Aanspannen van juridische procedures door pleger / problematische scheiding



Waar 2 kijken hebben 2 schuld..... ??????????



De interactiedynamiek is specifiek!!!

Intieme terreur vs situationeel geweld

Onderzoek: Stekete, M, Tierolf, B, Lunneman, K et al. (2020). Kwestie van lange adem, kan huiselijk geweld en kindermishandeling echt stoppen? Utrecht: Verwey Jonker Instituut

5 gezinsprofielen: dwangmatige controle; stressfactoren zoals verslavingsproblematiek en ernstige tegenslagen in het leven; gedragsproblematiek kind en opvoedstress; langdurige zorgbehoefte; complexe echtscheidingsproblemen

Augeo Kennis - Gezinsprofielen - Augeo Special – Gezinsprofielen

Situationeel: er is wederkerigheid in de escalerende interactie

Intieme Terreur: er is geen wederkerigheid, er is een pleger en een (meerdere) slachtoffer(s)



Het concept 'vechtscheiding' is daarom foutief: het suggereert dat twee mensen vechten = wederkerigheid...

Er zijn relevante vraagstukken...

Ouders moeten er samen uitkomen bij een scheiding?

Beide ouders werken niet mee?

Kinderen moeten met beide ouders contact hebben?



Relatie met femicide

- De meest extreme vorm van geweld tegen vrouw is femicide = moord op vrouwen
- Onderzoek (Monckton-Smith) laat zien dat er in het geval van partnerdoding vaak sprake is van planning -> 8 fasen richting partnerdoding:



- 1. Verontrustende signalen van jaloezie en bezitterigheid (vaak al geschiedenis in eerdere relaties)
- 2. Snel willen binden (vast aan 'contract')
- 3. Partner wordt gecontroleerd met seksueel, financieel of psychologisch geweld (feitelijk wordt partner gevangen gezet in de relatie en is het uiterst moeilijk om deze te verbreken)
- 4. Er vindt een trigger plaats, bijv. verbreken van de relatie of grote gebeurtenis zoals ontslag;
- 5. Respons: man probeert uit alle macht controle weer terug te krijgen (met stalking of geweld)
- 6. Er vindt een omslag in denken plaats: vrouw is niet langer bezit of de gevangene in de relatie maar iemand die gestraft moet worden
- 7. Planning moord/zelfmoord
- 8. Uitvoering

-> let op de rode vlaggen!

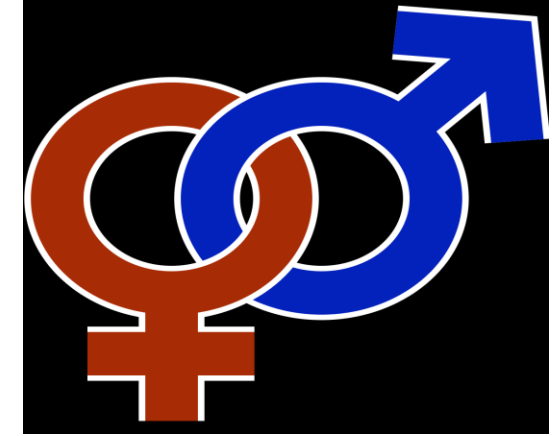


Relatie met stalking

- Stalking:
 - een patroon van incidenten gericht tegen een bepaald persoon waarbij wederrechtelijk, stelselmatig en opzettelijk inbreuk gemaakt wordt op iemands persoonlijke levenssfeer
 - de dader probeert contact te krijgen maar dit contact is ongewenst en geeft daardoor overlast
- Overeenkomst dwangmatige controle en stalking
 - psychologisch geweld
 - voortdurende, onvoorspelbare, niet-fysieke terreur en het constante gevoel van dreiging en onvrijheid
 - stalking en dwangmatige controle worden vaak niet herkend



Relatie met gender



Er kan sprake zijn van:

- Traditionele rolpatronen
- Grote machtsongelijkheid die door gender bepaald kan zijn

Dit betekent:

- Kennis hebben van het onderscheid in sekse en gender en de invloed hiervan op interactie- en geweldspatronen
- Inzicht verkrijgen in verwachtingen, opvattingen, rollen en interactiepatronen en de invloed van gender
- Rekening houden met de verschillen in macht, gelijkheid, afhankelijkheid en verwachtingen t.a.v. de rollen
- Herkennen van de uit gender voortvloeiende onveilige situaties en risicofactoren

en tegelijkertijd niet vervallen in oude slachtoffer-dader overtuigingen en bejegening!!

Wie is de pleger?

Elke pleger vraagt een andere benadering -> verdieping in beweegredenen en beleving

Uitingen van geweld

alleen binnen het gezin (Family Only), maar soms ook in het publieke domein

Enkele kenmerken Family Only

- M.n. Existentiële angst de relatie te verliezen
- Instrumenteel manipulatief (gevoelloos dreigend of charmerend) gedrag om macht/controle te behouden
- Wraakzuchtige razernij na krenking
- Patriarchale denkwijze
- Angst voor veroordeling door de buitenwereld

Of combinaties van 3 bovenstaande kenmerken

Oorzaken

- Schade opgelopen in het intermenselijk contact en vaak ook met de betekenisvolle ander
- Vaker sprake van onverwerkt /onbehandeld vroegkinderlijk **trauma**
- Psychopathologie....maar voorzichtig met invulling psychopathologie -> vraagt deskundige diagnostiek



Hoe herken je dwangmatige controle in een (ex-) partnerrelatie?

De kenmerken:

- Honeymoonfase versnellen, vrouw isoleren en contact met anderen beperken
- Activiteiten volgen & digitale terreur
- Autonomie beperken/ontzeggen en afhankelijkheid vergroten
- Psychologische manipulatie (gaslighting)
- Uitschelden, vernederen en bekritisieren
- Kinderen tegen de partner opzetten (parental alienation)
- Derden gebruiken of opzetten tegen de partner & misleiding
- Seksuele dwang
- Dreiging met suicide of bedreigen kinderen of huisdieren



Intieme terreur stopt - vrijwel - niet bij verbreken relatie

RODE VLAGGEN



- Stalking
- Bedreiging met de dood (richting slachtoffer of de kinderen of dreiging zelfdoding)
- Wapenbezit of gebruik van wapens
- Bezitsdrang & controledrift => jaloezie als uiting van bezitsdrang
- Isolatie
- Eerder huiselijk geweld
- Geweld tijdens zwangerschap
- Gedwongen seks
- Poging verwurging, verstikking of verdrinking
- Extreme angst bij het slachtoffer dat haar leven of dat van de kinderen in gevaar is
- Slachtoffer durft niet te spreken in de buurt van de partner en/of toont angst voor de partner
- Toenemende escalatie van ernst en/of frequentie van geweld
- Vanuit meerdere onderzoeken bevestigd: het motief voor de partnerdoding blijkt veelal angst voor verlaten, gevolgd door het beschouwen van het slachtoffer als 'eigendom'.

RODE VLAGGEN



Deze rode vlaggen zijn vooral belangrijk om te herkennen in combinatie met bijkomende factoren:

- persoonlijkheidsproblematiek
- bezits- drang en controledrift
- middelengebruik (drank en drugs)
- stressfactoren zoals: werkloosheid / financiële stress/ psychologische stress

Impact op het slachtoffer

- Alle genoemde uitingen van dwingende controle conditioneren het slachtoffer om te doen wat de ander wil:
 - in het dagelijks leven zoals slapen, eten, kledingke
 - in contact met familie, vrienden, werk, opleiding
 - in omgang met kinderen / opvoeding
- Impact is groot:
 - > verlies van autonomie, identiteit
 - > verlies van contacten
 - > opvoedingsproblemen
 - > (psychiatrische) problematiek: angst, fysieke klachten, stress, PTSS, depressie, etc. met effect op werk / opleiding



Toenemende afhankelijkheid



Impact op de kinderen



Kinderen zijn vaak getuige en medeslachtoffer

- Traumatische ervaringen
- Onveiligheid (fysiek, emotioneel, pedagogisch)
- Frustratie basisbehoeften als veiligheid, autonomie, competentieontwikkeling, contacten en relaties met anderen
- Risico op hechtingsproblematiek en ontwikkelingsstagnatie (cognitief, sociaal-emotioneel, identiteitsvorming)
- Risico op gedragsproblemen (painbased behavior) en/of andere (psychiatrische) problematiek
- Zie film Timekeeper [Timekeeper - Inner Eye Productions](#)

Relatie met trauma?

- Er kan sprake zijn van vroegkinderlijk trauma
- Geweld veroorzaakt vaak PTSS (bij alle gezinsleden)
- Hoge stress kan weer geweld veroorzaken
- Etc.

**STERK
HUIS** 

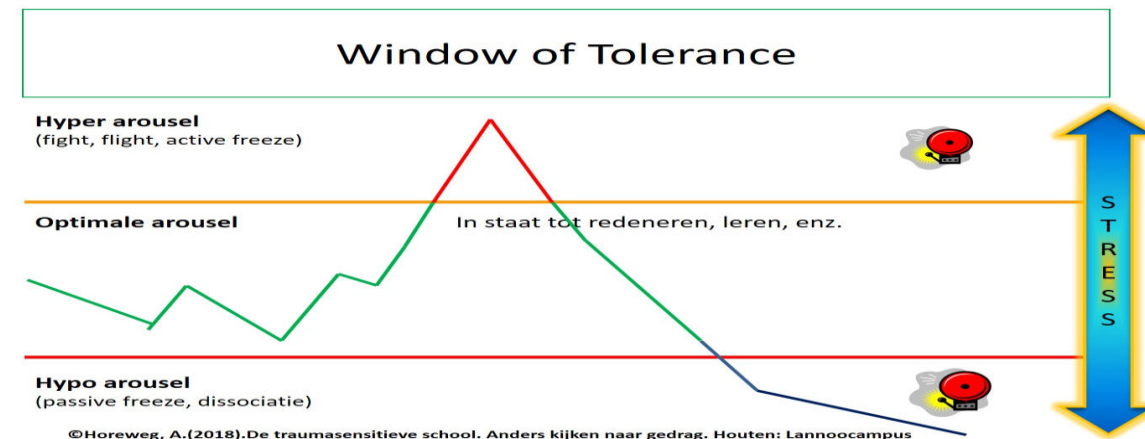


- > belang van goede en gespecialiseerde traumabehandeling, MBT, Schematherapie, etc -> op maat
- > voor de pleger is alleen behandeling mbt agressie vrijwel nooit genoeg, immers alleen gericht op gedrag

Professionele Houding



- Professionele nieuwsgierigheid – willen begrijpen!
- Leren kijken door de *bril van dwang en controle*: realiseer je dat dwangmatige controle niet duidelijk zichtbaar is, de verschijning kan charmant, gevat, beminnelijk zijn (verschil binnenkant en buitenkant)
 - Ben je bewust van overdracht en tegenoverdracht
- Zie 'de film', niet alleen 'de foto'!
- Traumasensitief – oog en oor voor trauma- stress- en overlevingsreacties
- Gendersensitief
- Transcultureel



- Durven doorvragen naar de gedragingen, naar feiten waaronder ook seksuele relatie en de conflicten. Doorvragen op de feiten is een must!
- Herken manipulatiegedrag en ga hier niet in mee
- Hybride: kunnen aansluiten/ ondersteunen én letten op veiligheid/ begrenzen/ norm
- Niet oordelen, wel begrenzen:
 - het geweld en dwingende controle afwijzen, niet de persoon
 - stel je onbevooroordeeld op - voorkom dat je jouw mening oplegt
 - stel wel grenzen en vertaal deze naar het algemene, bijvoorbeeld: wettelijk gezien is (seksueel) geweld strafbaar
- Verkennen: ‘Stel dat’ vragen: als dit een vriendin van je zou gebeuren; wat zou je hier dan van vinden? Of wat zou je haar dan adviseren?
- Of: helpt t, dit geweld?
- Heb oog voor de impact op kinderen – ook al zijn er geen specifieke ‘kindsignalen’



Wat is nodig?

- Kennis hebben van geweld in afh.relaties én intieme terreur en de bijbehorende interactiedynamiek in het bijzonder
- Een specifieke systeemgerichte benadering
- Check de **rode vlaggen!**
- Let niet alleen op de escalaties maar vooral op het proces!
- Directe samenwerking met GGZ (jeugd en volwassenen)
- Vraag aan het slachtoffer: Hoe groot schat je het risico op escalerend geweld?
-> die inschatting klopt heel vaak!
- Stel bij de hulp de veiligheid van alle gezinsleden steeds voorop
- Gebruik veiligheidsplannen en stem af met de relevante prof. partners



Wat is nodig?

Een passende plegerbejegening, - begeleiding en/of – behandeling

- Actief contact zoeken, outreachend
- Willen begrijpen
- (intrinsiek) Motiverend
- Gebruik maken van ervaringsdeskundigheid
- Specifieke aandacht voor (vroegkinderlijk) trauma
- PTSS kan zich uiten in boosheid (een klacht die vaak niet als zodanig wordt geuit)
- Out of the box (kijk ook naar onderwijs, werk, participatie)



Wat is nodig?



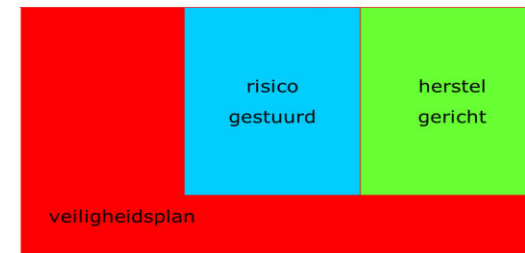
- Parallele trajecten hulpverlening met de (ex)partners om te voorkomen dat de destructieve dynamiek zich voortzet
 - > mediation, relatietherapie en systeemtherapie werken NIET zolang er geen daadwerkelijke veiligheid is!
 - > niet zomaar 'empoweren' zonder dat je goed weet wat er speelt
- Gebruik de casuïstiek voor beleid en strategie in de hulpverlening, Veilig Thuis, RvdK, veiligheidsbewaking, **advocatuur en rechtspraak**
- Passende risicotaxaties- en analyses -> binnen een team van deskundigen
- Een professional voor ieder kind
- Zie het kind in de context van het gezin – let niet alleen op kindgedrag...
- Een Passende veiligheidsinschatting voor kinderen (fysiek, emotioneel, pedagogisch)



Wat is nodig?

- Werken conform gefaseerd samenwerken aan veiligheid (v. Arum, Vogtlander)
 - > Directe veiligheid -> risicogestuurde zorg -> herstelgerichte zorg = duurzame veiligheid
- Veiligheid binnen de organisatie
 - > beveiliging
 - > beveiligde dossiers
 - > afspraken gegevensdeling
 - > heldere klachtenprocedure
- Een regionaal team deskundigen met mandaat tot besluitvorming

Gefaseerde ketensamenwerking®



* Stichting Civil Care



Interessant



- <https://gezinsprofielen.augeo.nl/augeo-special-gezinsprofielen/intieme-terreur>
- Educatieve film “Zij lijkt het probleem te zijn” over intiem geweld incl. interviews experts: <https://professionals.verdwenenzelf.org/documentaire/>
- <https://professionals.verdwenenzelf.org/symptomen-van-emotionele-en-psychische-mishandeling/>
- Wijnen, E. (2021); *Jij bent het probleem*. Uitgeverij Growingstories
- Compte, L. Groenen, A. (2020). *Als Liefde overleven wordt. de vele gezichten van partnergeweld*. Antwerpen: Pelckmans.
- Aarten, P., Boelema Robertus, C., Alink, L., & Liem, M. (2020). *Wanneer blaffende honden bijten. Een vergelijking tussen fataal en niet-fataal huiselijk geweld*. SDU: Den Haag.
- Groenen, A., LeCompte, T., & Franck, P. (2021). Intieme terreur in relaties: ik mocht nooit alleen naar de supermarkt. *Sociaal.net*.
- Groenen, A. & Weewauters, M. (2020). Er is geen kant-en-klare-oplossing voor stalking, *Sociaal.net*.
- Regioplan en Geweld Hoort Nergens Thuis (2021). Gendersensitief handelen bij huiselijk geweld: Handreiking voor casuïstiekbespreking in het kader van opleiding, training, intervisie of themabijeenkomsten, *ministeries van VWS en JenV en de VNG*.
- Steketee, M., Tierolf, B., Lünemann, K. & Lünemann, M. (2020). *Kan huiselijk geweld en kindermishandeling echt stoppen? Kwestie van lange adem*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Factsheet Intieme Terreur